ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងកសិកម្ម
AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT BANK
ដើម្បីកសិករនិងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គម

ឯកសារស្រាវជ្រាវគំរូបច្ចេកទេស
ចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក
Native Chicken Raising

រៀបចំដោយ

គណៈកម្មការគាំទ្រគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃ
ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងកសិកម្ម (អេ.អ.ឌី.ប៊ី)

ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៣

អារម្ភកថា

ការចិញ្ចឹមមាន់ពូជក្នុងស្រុកជាលក្ខណៈគ្រួសារមានសារសំខាន់ណាស់សម្រាប់ប្រជាកសិករក្នុងការលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅ តាមរយៈការបង្កើនអាហារូបត្ថម្ភ និងផ្តល់ប្រាក់ចំណូលដល់គ្រួសារ។ ឯកសារណែនាំអំពីបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមមាន់ជាច្រើនត្រូវបានសិក្សារៀបចំ និងចងក្រងដោយស្ថាប័នរដ្ឋ ផ្នែកឯកជន និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ព្រមទាំងបានធ្វើការផ្សព្វផ្សាយបណ្តុះបណ្តាលដល់ប្រជាកសិករដើម្បីបង្កើនផលិតភាព។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី តាមរយៈនៃការចុះសិក្សាផ្ទាល់ដល់មូលដ្ឋានផលិតកម្មឃើញថាប្រជាកសិករមួយចំនួនបាននិងកំពុងជួបប្រទះនូវបញ្ហាជាច្រើនក្នុងការចិញ្ចឹមមាន់ឱ្យទទួលបានជោគជ័យ ដោយសារការរាតត្បាតនៃជំងឺឆ្លងរាលដាលផ្សេងៗ និងការថែទាំមិនបានដិតដល់ ដែលបណ្តាលមកពីកង្វះខាតនូវបច្ចេកទេសសមស្រប និងបទពិសោធន៍ល្អៗក្នុងការចិញ្ចឹមមាន់របស់ប្រជាកសិករ។

ដើម្បីរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍ការចិញ្ចឹមមាន់នៅកម្ពុជា ក៏ដូចជាជួយដល់កសិករដែលចិញ្ចឹមមាន់ឱ្យទទួលបាននូវចំណេះដឹងបច្ចេកទេសបន្ថែមសម្រាប់ធ្វើការកែលម្អចំណុចខ្វះខាត និងបញ្ហាប្រឈមនានាធ្វើឱ្យអាជីវកម្មចិញ្ចឹមមាន់ទទួលបានលទ្ធផលល្អ ក្រុមការងារបច្ចេកទេសនៃធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងកសិកម្ម (អេ.អ.ឌី.បី) បានសិក្សាស្រាវជ្រាវរៀបចំឯកសារ **គំរូបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមមាន់** ដោយសំយោគចេញពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវនូវបទពិសោធន៍នៃការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់កសិករចិញ្ចឹមមាន់ផ្ទាល់នៅតាមមូលដ្ឋាន និងឯកសារបច្ចេកទេសនានាមួយចំនួនដែលសមស្របទៅនឹងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន។

ឯកសារស្រាវជ្រាវ **គំរូបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមមាន់** នេះ បង្ហាញនូវបង្គុំបច្ចេកទសសំខាន់ៗ ជាពិសេសវិធីការពារនិងព្យាបាលជំងឺ ដោយប្រើពាក្យពេចន៍សាមញ្ញ និងរូបភាពដើម្បីបង្ហាញជូនអ្នកអានក៏ដូចជាប្រជាកសិករដើម្បីងាយយល់ ងាយអនុវត្តន៍។

ក្រុមការងារសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះក្រុមកសិករចិញ្ចឹមមាន់ដែលផ្តល់ឱកាសឱ្យក្រុមការងារបានជួបសិក្សាដកស្រង់បទពិសោធន៍ពីភាពជោគជ័យ និងបញ្ហាប្រឈមនានាលើអាជីវកម្មចិញ្ចឹមមាន់ ព្រមទាំងបានផ្តល់នូវធាតុចូលសំខាន់ៗជាច្រើនសម្រាប់ការងារចងក្រងឯកសារស្រាវជ្រាវ **គំរូបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមមាន់** នេះឡើង។ ទន្ទឹមនឹងនេះដែរ យើងខ្ញុំរង់ចាំទទួលនូវមតិកែលម្អពីសំណាក់ប្រជាកសិករ អ្នកស្រាវជ្រាវកសិកម្ម និងអ្នកជំនាញកសិកម្មទាំងអស់ ដើម្បីឱ្យការរៀបចំឯកសារស្រាវជ្រាវលើកក្រោយៗកាន់តែមានភាពត្រឹមត្រូវថែមទៀតសមស្របទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់កសិករយកទៅអនុវត្តន៍ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ហើយសង្ឃឹមថា តាមរយៈឯកសារនេះ និងអាស្រ័យដោយការយកចិត្តទុកដាក់អនុវត្តន៍ផ្ទាល់របស់ប្រជាកសិករ នឹងអាចជួយលើកកម្ពស់ផលិតកម្មមាន់នៅកម្ពុជាឱ្យកាន់តែល្អប្រសើរ ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់តម្រូវការទីផ្សារក្នុងស្រុក លើកកម្ពស់ជីវភាពគ្រួសារ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។

សូមអរគុណ !

មាតិកា

១/សេចក្តីផ្តើម ១

២/បញ្ហាប្រឈម និងដំណោះស្រាយក្នុងការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក ១

៣/កត្តាសំខាន់ៗដើម្បីឱ្យការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកទទួលបានជោគជ័យ ២

៣.១. កត្តាអនាម័យ ២

៣.២. ទឹកស្អាត ២

៣.៣. ចំណី ៣

៣.៣.១. ចំណីកូនមាន់ ៣

៣.៣.២. ចំណីមាន់ជំទង់និងមាន់ធំ ៤

៣.៤. ទ្រុង ៦

៣.៤.១. ទ្រុងមេបាពូជ ៦

៣.៤.២. ទ្រុងកូនមាន់ ៦

៣.៤.៣. សម្រាប់មាន់ជំទង់ និងមាន់ធំ ៨

៣.៥. កត្តាពូជ ៨

៣.៦. កម្មវិធីវ៉ាក់សាំង ៩

៣.៦.១/វ៉ាក់សាំងញូវកាស និងរលាកផ្លូវដង្ហើមលើកទី១ ...... ៩

៣.៦.២/វ៉ាក់សាំងអុតមាន់ ៩

៣.៦.៣/វ៉ាក់សាំងអាសន្នរោគ ១០

៣.៦.៤/វ៉ាក់សាំងញ៉ូវកាស រលាកផ្លូវដង្ហើម និងហ្គូមប្ប៉ូរ ១០

៣.៦.៥/វ៉ាក់សាំងកូរីហ្សា ១១

៣.៧/ការប្រើប្រាស់ថ្នាំការពារជំងឺ និងថ្នាំព្យាបាលជំងឺមាន់ ១១

៣.៨/ជំងឺផ្សេងៗដែលតែងជួបប្រទះលើមាន់ ១២

៣.៨.១/ ជំងឺ ឆ្លងរលាកទងសួត (IB/Infection Bronchitis) ១៣

៣.៨.២/ ជំងឺកុកស៊ីដ្យូស៊ីស (Coccidiosis) ១៤

៣.៨.៣/ ជំងឺញ៉ូវកាស (Newcaslte) ១៤

៣.៨.៤/ ជំងឺមីកូប្លាស្មា (Mycoplama) ១៥

៣.៨.៥/ ជំងឺកូលីបាក់ស៊ីឡូស៊ីស (Colibacillosis) ១៦

៤/សន្និដ្ឋាន ១៧

៥/អនុសាសន៍ ១៧

១/សេចក្តីផ្តើម

នៅកម្ពុជាកសិករភាគច្រើននិយមចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកនៅតាមផ្ទះបែបយថាផលនិងមានតែកសិករតិចតួចប៉ុណ្ណោះដែលចិញ្ចឹមតាមបែបប្រពលវប្បកម្ម។ កសិករចិញ្ចឹមមាន់គឺសម្រាប់យក សាច់ ស៊ុត និងផ្នែកផ្សេងៗទៀតដូចជា រោម និងស្លាបសម្រាប់ធ្វើអំបោស និងលាមកសម្រាប់ធ្វើជី ដាក់ស្រែ ចំការ។ ដើម្បីឱ្យការចិញ្ចឹមមាន់ទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់ កសិករត្រូវដឹងពីបច្ចេកទេសសំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងការថែទាំ ដើម្បីបង្កើនផលិតកម្ម ជាចំណូលជួយដល់សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារ។ បច្ចុប្បន្នដោយសារបម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ កសិករចិញ្ចឹមមាន់ចាំបាច់ត្រូវយល់ដឹងពីបច្ចេកទេសថ្មីៗជាច្រើន ដោយពុំអាចចិញ្ចឹមតាមបែបយថាផលដូចមុនបានឡើយ។

២/បញ្ហាប្រឈម និងដំណោះស្រាយក្នុងការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក

តាមការចុះសង្កេតផ្ទាល់លើការចិញ្ចឹមមានរបស់កសិករ ទាំងកសិករជោគជ័យ និងកសិករដែលមិនទទួលបានជោគជ័យ ព្រមទាំងបទពិសោធន៍ជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមក ក្រុមការងារបច្ចេកទេសនៃធនាគារ អេ.អ.ឌី.ប៊ី បានលើកឡើងនូវបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន និងដំណោះស្រាយដូចខាងក្រោម÷

❖ ***ហេតុអ្វីបានជាកសិករគួរចិញ្ចឹមមាន់ ?***

១-ជាការងារបន្ទាប់បន្សំ អាចប្រកបរបរផ្សេងៗបាន ពិសេសសម្រាប់ស្ត្រី ជៀសវាងការធ្វើចំណាកស្រុក

២- ទទួលបានសាច់ និងស៊ុតជាអាហារប្រចាំថ្ងៃ ជួយទ្រទ្រង់សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារ

៣-លាមកមាន់សម្រាប់ធ្វើជី ដាក់ស្រែ និងដំណាំ ឬបង្កើតជាជីវឧស្ម័ន

❖ ***តើមានកត្តាអ្វីខ្លះដែលធ្វើឱ្យការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក ពុំទទួលបានជោគជ័យ ?***

កត្តាដែលធ្វើឱ្យបងប្អូនកសិករចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកពុំទទួលបានជោគជ័យមានមូលហេតុធំៗសំខាន់ដូចជា÷ ការគ្រប់គ្រងជំងឺ ចិញ្ចឹមធំធាត់យឺត អត្រាស្លាប់ខ្ពស់ ការថែទាំនិងប្រព័ន្ធជីវសុវត្ថិភាពមានកម្រិត។

❖ ***តើមានកត្តាអ្វីខ្លះដែលធ្វើឱ្យការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក ទទួលបានជោគជ័យ ?***

១ -កត្តាអនាម័យ (តើយើងគួរធ្វើអនាម័យដោយរបៀបណា)

២ -ទឹកស្អាត (តើគួរផ្តល់ទឹករបៀបណាដែលល្អសម្រាប់សុខភាពមាន់)

៣ -ចំណី (តើគួរផ្តល់ចំណីបែបណាទៅតាមអាយុកាលនៃមាន់)

៤ -ទ្រុង (ទ្រុងរបៀបណាដែលមានផាសុកភាព កក់ក្តៅ ទៅតាមអាយុមាន់)

៥ - កត្តាពូជ (តើគួរជ្រើសរើសមាន់ប្រភេទណាមកធ្វើពូជ ធំធាត់លឿន ងាយស្រួលចិញ្ចឹម និងមានតម្រូវការទីផ្សារខ្ពស់)

៦ - កម្មវិធីវ៉ាក់សាំង និងការប្រើប្រាស់ថ្នាំការពារជំងឺ និងថ្នាំព្យាបាលជំងឺមាន់

៧ - ត្រូវយល់ដឹងពីកត្តាមួយចំនួនដែលតែងជួបប្រទះលើការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក

៣/កត្តាសំខាន់ៗដើម្បីឱ្យការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកទទួលបានជោគជ័យ

៣.១.**កត្តាអនាម័យ**

ត្រូវបោសសម្អាតទីធ្លា ទ្រុង តើបលាមកមាន់រៀងរាល់ព្រឹក ប្រើប្រាស់ថ្នាំសម្លាប់មេរោគដូចជា TH4, Glutaraldehyde ឬ Formades ដោយបាញ់ក្នុងទ្រុង ជុំវិញទ្រុង និងទីធ្លាឱ្យបានយ៉ាងតិច២ដង/សប្តាហ៍ លាងស្នូកទឹក ស្នូកចំណីយ៉ាងតិចឱ្យបាន១ដង/ថ្ងៃ (អាចសម្អាតដោយប្រើប្រាស់ទឹក និងសាប៊ូដើម្បីសម្លាប់មេរោគដែលបង្កដោយវីរុស និងបាក់តេរី)។

៣.២.**ទឹកស្អាត**

ទឹកគឺជាសារធាតុមួយដែលមាន់ពុំអាចខ្វះបាន។ កម្រិតទឹកដែលសមស្របសម្រាប់សត្វមាន់អាចផឹកបាន គឺមានpH ចន្លោះពី ៦.៥ ទៅ ៨.៥។

របៀបថែរក្សាទឹក និងកែប្រែគុណភាពទឹក÷

-ត្រូវថែរក្សាប្រភពទឹកប្រើប្រាស់សម្រាប់ផ្តល់ដល់សត្វមាន់ដោយមិនឱ្យសត្វផ្សេងៗមកផឹកលាយឡំឡើយដូចជាសត្វពាហនៈ បក្សីស្រុក ឬបក្សីព្រៃជាដើម។

-គួរព្យាយាមផ្តល់ទឹកដែលបានលាយថ្នាំសម្លាប់មេរោគដាក់ឱ្យមាន់ផឹក២ថ្ងៃ/សប្តាហ៍ (គួរប្រើនៅថ្ងៃដែលមិនធ្វើវ៉ាក់សាំងឬព្យាបាលមាន់) គួរប្រើ Hydrogenious Peroxide 50% 20ml ក្នុងទឹក១០០លីត្រ(ដើម្បីសម្លាប់មេរោគ) ឬអាចកែប្រែគុណភាពទឹកដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រចម្រោះបែបធម្មជាតិដូចរូបខាងក្រោមនេះ÷

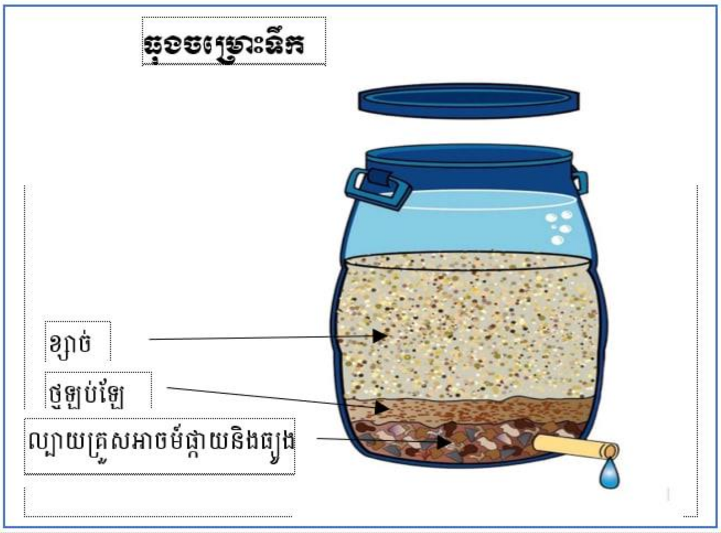

តម្រូវការទឹកធៀបនឹងចំណីរបស់សត្វមាន់÷

-តម្រូវការទឹកស្អាតសម្រាប់មាន់ផឹកគឺទ្វេដងនៃចំណីដែលត្រូវផ្តល់ឱ្យមាន់

-ត្រូវផ្តល់ទឹកឱ្យកូនមាន់តាំងពីពេលញាស់។ កូនមាន់ត្រូវផឹកទឹកសម្រាប់ទៅរំលាយអង្គលឿងក្នុងខ្លួនចាប់ពីញាស់រហូតដល់អាយុបាន២ថ្ងៃ ឬ៤៨ម៉ោងបន្ទាប់ពីពេលញាស់។

-ត្រូវរៀបចំទឹកស្អាតដាក់ក្នុងទ្រុងជាស្រេច មុននឹងដាក់កូនមាន់ចូលទ្រុង

-មិនគួរប្រើទឹកត្រជាក់ឱ្យកូនមាន់ផឹកឡើយ ព្រោះវានាំឱ្យភ្ញាចដល់ប្រព័ន្ធប្រសាទរបស់កូនមាន់ដែលអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រព័ន្ធរំលាយអាហារផងដែរ .

-ត្រូវប្រើប្រាស់ថ្នាំ អំព្រូដ្យូម (Amprodium) ឬ អាម៉ុកស៊ីលីន ដើម្បីការពារឱ្យបានសមស្របនៅចន្លោះពេល២៤ម៉ោងក្រោយពេលដាក់កូនមាន់ចូលក្នុងទ្រុង។

<u>ចំណាំ</u>÷វិធីដែលអាចជួយឱ្យទឹកមានគុណភាពល្អគឺ ប្រើធុងចម្រោះ និងប្រើថ្នាំក្លរ៉ាមីន ៤ទៅ៥ក្រាម/១,០០០លីត្រនៃទឹក ដើម្បីសម្លាប់បាត់តេរី ព្រោះទឹកស្អាតមានសារៈសំខាន់បំផុត។

៣.៣.<u>ចំណី</u>

៣.៣.១.ចំណីកូនមាន់

ការផ្តល់ចំណីមិនត្រឹមត្រូវជាកត្តាបរាជ័យក្នុងការចិញ្ចឹមមាន់។ កូនមាន់ចាំបាច់ត្រូវទទួលបានចំណីលឿននិងងាយស្រួល។ នៅពេលដែលកូនមាន់បានស៊ីចំណី វានឹងចផ្តើមរំលាយចំណីជាលើកដំបូង ដូច្នេះត្រូវផ្តល់ចំណីឆ្អិន (ចំណីក្រុមហ៊ុន) ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ប្រព័ន្ធរំលាយអាហាររបស់កូនមាន់។ កសិករគួរដាក់ស្នូកចំណីនៅចម្ងាយតិចជាង ១ម៉ែត្រ ពីកូនមាន់។

ការគ្រប់គ្រង និងប្រើប្រាស់សម្ភារៈ

-មានថាសដាក់ចំណី និងមានចំណីឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ក្នុងរយៈពេល២៤ម៉ោង/៧ថ្ងៃដំបូង ក្នុងបរិមាណចំណីពី២០ក្រាម ទៅ ៥០ក្រាម/កូនមាន់មួយក្បាល

-គួរពិចារណាក្នុងការប្រើប្រាស់ក្រដាសសម្រាប់ដាក់ទ្រាប់ចំណីពីលើថាស

-ត្រូវប្រើចំណីកូនមាន់ដែលមានគុណភាពល្អ មានក្លិន រសជាតិ មិនជូរ ឬផ្អូម

-មិនត្រូវរៀបចំចំណីទុកមុន១២ម៉ោងមុនពេលកូនមាន់មកដល់

៣.៣.២.ចំណីមាន់ជំទង់ និងមាន់ធំ

ក/ចំណីដែលសម្បូរជាតិប្រូតេអ៊ីន÷ ជួយឱ្យមាន់លូតលាស់លឿន

ខ/ចំណីសម្បូរថាមពល÷ រក្សាសីតុណ្ហភាពក្នុងខ្លួនសត្វ និងចលនាផ្សេងៗ

របៀបគណនារកប្រូតេអ៊ីនចំណីមាន់ផ្សំដោយខ្លួនឯង				
ល.រ	ឈ្មោះ វត្ថុធាតុដើម	កម្រិតប្រូតេអ៊ីន គិតជាភាគរយ	ចំនួនវត្ថុធាតុដើម គិតជាគីឡូក្រាម	កម្រិត ប្រូតេអ៊ីន
១	ចុងអង្ករ	8	15	1.2
២	កន្ទក់ស្រូវលេខមួយ	11	35	3.85
៣	កន្ទក់ស្រូវសាឡី	12	0	0
៤	ពោតក្រហម	9	20	1.8
៥	មើមដំឡូងមី	3.5	0	0
៦	សណ្តែកសៀង	38	0	0
៧	កាកសណ្តែកសៀង	46	15	6.9
៨	កន្ទក់សណ្តែកសៀង	42	0	0
៩	ម្សៅត្រី	48	10	4.8
១០	ម្សៅឈាម	68	0	0
១១	ម្សៅអេចភី	56	5	2.8
១២	កន្ទក់សណ្តែកបាយ	26	0	0
១៣	ស្លឹកកន្ធំថេត	27	0	0
១៤	កាកស្រាបៀ	25	0	0
១៥	ត្រកួន	20	0	0
១៦	ក្បាលបង្គា	36	0	0
១៧	ស្លឹកដំឡូងមី	34	0	0
១៨	មេចំណីជ្រូកសាច់	46	0	0
សរុប			**100**	**21.35**

វត្ថុធាតុដើមសម្រាប់ផ្សំចំណីអាចផ្លាស់ប្តូរបានតាមអ្វីដែលមានក្នុងស្រុក តម្លៃសមរម្យនិងងាយស្រួលស្វែងរក តែត្រូវគោរពតាមគោលការណ៍អាយុមាន់ និងតម្រូវការប្រូតេអ៊ីនរបស់មាន់÷

-កូនមាន់អាយុ០១ថ្ងៃ ដល់៣០ថ្ងៃ តម្រូវការប្រូតេអ៊ីនយ៉ាងតិច ២១%

-កូនមាន់អាយុ ៣១ថ្ងៃ ដល់ចាប់លក់ តម្រូវការប្រូតេអ៊ីនយ៉ាងតិច ១៨%

-មេបាពូជ តម្រូវការប្រូតេអ៊ីនយ៉ាងតិច ១៦.៥%

-អាចផ្តល់ឱ្យចំណីសម្រេចក្រុមហ៊ុនសុទ្ធ (ប្រភេទចំណីកូនមាន់អាយុក្រោម៣០ថ្ងៃ) ពីព្រោះសម្រាប់កូនមាន់អាយុក្រោម១ខែ ប្រព័ន្ធរំលាយអាហារនៅខ្សោយងាយនឹងមានជំងឺ ដោយសារចំណីផៅចំណែកការផ្សំចំណីខ្លួនឯងនៅមានកម្រិត ដែលពុំអាចពិនិត្យគុណភាពច្បាស់លាស់បាន។

-កូនមាន់ចាប់ពីអាយុ១ខែឡើង អាចប្រើចំណីសម្រេចក្រុមហ៊ុនបន្ត ឬផ្សំចំណីដែលអាចរកបានក្នុងតំបន់ជួយឱ្យថ្លៃដើមផលិតកម្មទាប ប្រាក់ចំណេញកើនឡើង។

៣.៤.<u>ទ្រុង</u>

៣.៤.១.ទ្រុងមាន់មេបាពូជ

ទ្រុងមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការបង្កាត់ពូជ ផ្តល់ទឹក ចំណី ការគ្រប់គ្រងស៊ុត កន្លែងបង្ខាំងសម្រាប់ធ្វើវ៉ាក់សាំង ត្រួតពិនិត្យសុខភាពមាន់បានគ្រប់ពេល កាត់បន្ថយនូវការចម្លងជំងឺ។ ទ្រុងមេបាមាន់ជាទីតាំងមួយសម្រាប់មាន់រស់នៅផង និងជាកន្លែងការពារមាន់ពីការលួច ការបំផ្លាញពីសត្វចង្រៃ ដូចជាឆ្កែ ឆ្មា និងសត្វផ្សេងៗ។

ការជ្រើសរើសទីតាំងសាងសង់ទ្រុងមាន់

ត្រូវមានខ្យល់អាកាសចេញចូលល្អ ទាំងរដូវប្រាំង និងរដូវវស្សា ដីទួលមិនលិច និងជាំទឹក មានដង្ហើមទឹករាក់ (ដីមានសំណើមទឹក) មានម្លប់ជ្រក ប្រភពទឹកស្អាតប្រើប្រាស់គ្រប់គ្រាន់ ឆ្ងាយពីផ្ទះបន្តិច មានពន្លឺព្រះអាទិត្យជះចូលក្នុងទ្រុងនៅពេលព្រឹក និងល្ងាច។

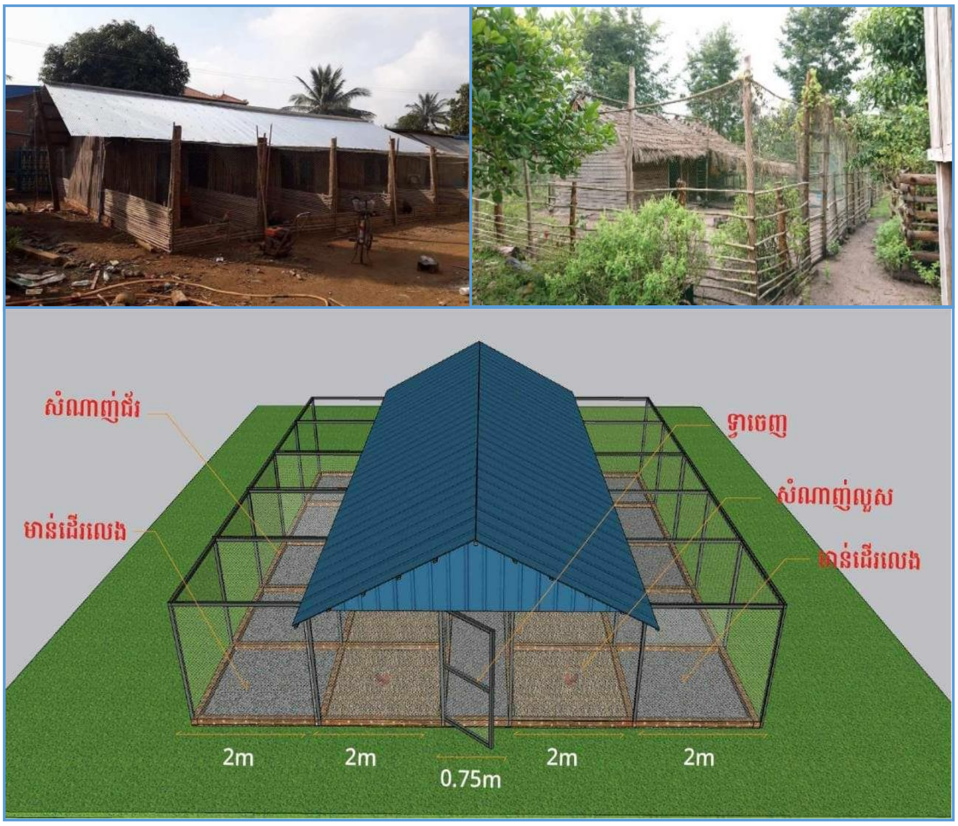

៣.៤.២.ទ្រុងកូនមាន់

ត្រូវរៀបចំទ្រុង កម្រាលទ្រុង អំពូលកម្តៅ និងទឹកថ្នាំដាក់ឱ្យកូនមាន់ផឹករយៈពេលពី ១ទៅ២ថ្ងៃ

កម្រាលទ្រុង ៖

- គេអាចប្រើដូចជា អង្កាម កម្ទេចឈើ (កម្ទេចរណារ) ឬដីខ្សាច់(កម្ពស់អតិបរមា ៥សង់ទីម៉ែត្រ)
- មានលទ្ធភាពស្រូបយកជាតិទឹក
- មានលទ្ធភាពសំយោគលាមកមាន់
- ត្រូវតែស្អាត គ្មានបាក់តេរី និងពពួកផ្សិត

ឆ/ សីតុណ្ហភាពក្នុងទ្រុងសម្រាប់កូនមាន់

ការដាក់កម្តៅក្នុងទ្រុងសម្រាប់កូនមាន់ទើបញាស់	ដាក់កូនមាន់ឱ្យត្រូវពន្លឺព្រះអាទិត្យនៅពេលព្រឹក

-កូនមាន់មិនអាចគ្រប់គ្រងសីតុណ្ហភាពរាងកាយក្នុងខ្លួនរហូតដល់អាយុ៥ថ្ងៃ ដូច្នេះសូមកុំសន្សំសំចៃលើការផ្តល់កម្តៅនៅថ្ងៃដំបូង (កូនមាន់អាចបង្ហាញនូវលក្ខណៈតាមរយៈរូបភាពខាងក្រោម)÷

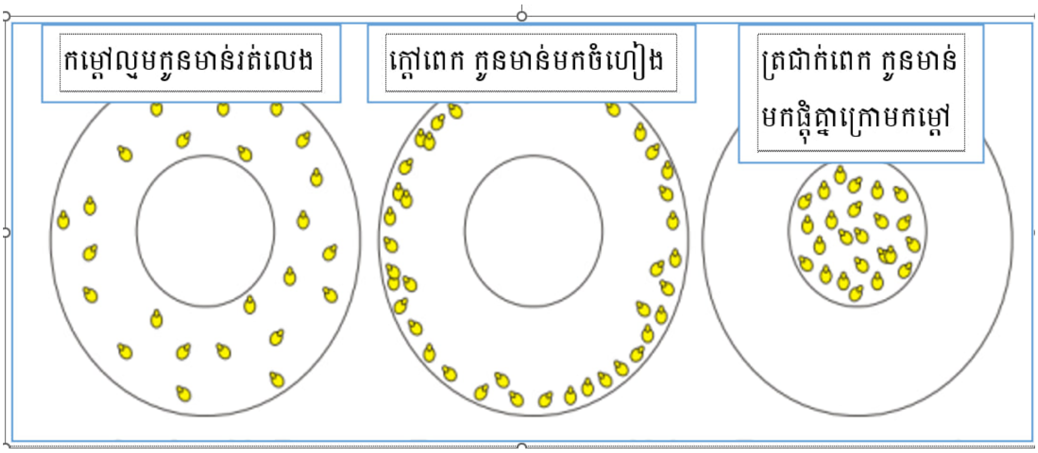

-ជើងរបស់កូនមាន់ត្រូវមានកម្តៅ (ត្រួតពិនិត្យដោយយកជើងមាន់ដាក់លើបបូរមាត់របស់អ្នក)

-សីតុណ្ហភាពក្នុងរាងកាយកូនមាន់ថ្ងៃទី០១ គឺមិនទាបជាង ៣៨អង្សាសេ និងមិនខ្ពស់ជាង៤១អង្សាសេ (ចំណុចល្អគឺនៅចន្លោះពី ៣៩ ទៅ៤០អង្សាសេ)

៣.៤.៣.សម្រាប់មាន់ជំទង់ និងមាន់ធំ

ត្រូវមានកម្រាលបាតទ្រុងដូចជាអង្កាមឬកម្ទេចរណារសម្រាប់រដូវវស្សា និងនៅរដូវប្រាំងប្រើកម្រាលដីខ្សាច់ ថែមទាំងមានទ្រនើរសម្រាប់មាន់ដេកពេលយប់(ករណីចិញ្ចឹមមាន់មិនព្រលែងចេញក្រៅទ្រុង)។ ផ្ទៃក្រឡាទ្រុងមាន់ ១ម៉ែត្រការ៉េ អាចដាក់មាន់បាន÷

- មាន់អាយុ ២ទៅ ៣ខែ អាចដាក់បានពី ១៥ទៅ ២០ក្បាល
- មាន់អាយុ ៣ទៅ ៤ខែ អាចដាក់បានពី ៨ទៅ ១០ក្បាល
- មាន់អាយុ ៤ទៅ ៥ខែ អាចដាក់បានពី ៤ទៅ ៥ក្បាល

៣.៥.<u>កត្តាពូជ</u>

ត្រូវទិញមាន់មកចិញ្ចឹមដោយដឹងពីប្រវត្តិ និងប្រភពច្បាស់លាស់ពីកសិដ្ឋានដែលពុំមានផ្ទុះជំងឺ មិនមានការជាន់ឈាមគ្នា។ កូនមាន់ត្រូវមានរូបរាងមាំមួន រហ័សរហួន កែវភ្នែកភ្លឺថ្លា រោមភ្លឺរលោង មានប្រវត្តិទទួលកម្មវិធីធ្វើវ៉ាក់សាំងគ្រប់គ្រាន់ត្រឹមត្រូវ។

ការជ្រើសរើសមាន់បា

-មាឌធំសង្ហា ពេញវ័យ អាយុចាប់ពី ៧ទៅ ៨ខែ

-សុខភាពល្អ ទម្ងន់ចាប់ពី ២,៥ទៅ ៣,២គីឡូក្រាម/ក្បាល

-ចរិតស្លូតបូត ពូកែជាន់មេ

-ប្រវត្តិមេបាល្អ មិនជាន់ឈាម មិនមានជំងឺតំណពូជ

ការជ្រើសរើសមាន់មេ

-មានមាឌធំល្មម ដងខ្លួនវែង ទម្ងន់ចាប់ពី ១.៧ ទៅ ២.៥គីឡូក្រាម/ក្បាល

-ជើងពណ៌លឿង កន្ទុយច្រើន និងរោមក្រាស់ទន់រលោង

-សុខភាពល្អ ប្រវត្តិមេបាល្អ មិនជាន់ឈាម

-ចរិតស្លូតបូត ពូជមាន់ផ្តល់ស៊ុតច្រើន សាយកូន និងពូកែថែទាំកូន

៣.៦.កម្មវិធីវ៉ាក់សាំង

៣.៦.១.វ៉ាក់សាំងញូវកាស និងរលាកផ្លូវដង្ហើម

បន្តក់វ៉ាក់សាំងលើកទី១នៅពេលកូនមាន់អាយុពី០១ថ្ងៃទៅ០៧ថ្ងៃ ប្រសិទ្ធភាពបាន៣សប្តាហ៍និង រំលឹកនៅពេល៣សប្តាហ៍ក្រោយ (ជាលើកទី២)

អាចបន្តក់តាមភ្នែក ឬមាត់

៣.៦.២.វ៉ាក់សាំងជំងឺអុតមាន់៖

ធ្វើនៅពេលកូនមាន់អាយុពី ១០ថ្ងៃ ទៅ១៥ថ្ងៃ ដោយការជួសស្លាបរងតែម្តងគត់ (នៅចំតំបន់ត្រីកោណ)

៣.៦.៣/វ៉ាក់សាំងជំងឺអាសន្នរោគ ៖

ប្រើប្រាស់លើកូនមាន់ចាប់ពីអាយុ៤៥ថ្ងៃ ដោយចាក់លើសាច់ដុំទ្រូង ០,៥សេសេ/ក្បាល និងរំលឹកនៅពេលមាន់មានអាយុ៦៥ ថ្ងៃម្តងទៀត បន្ទាប់មកចាក់រៀងរាល់៣ខែម្តងសម្រាប់មាន់ទុកធ្វើពូជ។

ជាប្រភេទវ៉ាក់សាំងងាប់ អាចបូមប្រើប្រាស់តាមចំនួនមាន់ និងវ៉ាក់សាំងសល់ក្នុងដបទុកប្រើថ្ងៃក្រោយ

ជាប្រភេទវ៉ាក់សាំងងាប់

-រក្សានៅសីតុណ្ហភាពចន្លោះពី២ ទៅ ៨អង្សាសេ

-បូមយកទៅប្រើប្រាស់តាមចំនួនមាន់

-បន្ទាប់ពីបូមយកទៅប្រើប្រាស់ហើយវ៉ាក់សាំងនៅសល់ត្រូវរក្សាទុកក្នុងទូទឹកកកវិញភ្លាម

-ម្ជុលនិងស៊ីរ៉ាំងសម្រាប់បូមត្រូវមានអនាម័យត្រឹមត្រូវ។

៣.៦.៤/វ៉ាក់សាំងញូវកាស រលាកផ្លូវដង្ហើម និងហ្គុមបូរ៉ូ ៖

ជាវ៉ាក់សាំងដែលគេបានបង្កើតឡើងដោយបូកបញ្ចូល៣មុខក្នុងដបតែមួយងាយស្រួលប្រើប្រាស់ និងចំណេញពេលវេលា។

-ជាប្រភេទវ៉ាក់សាំងងាប់

-រក្សានៅសីតុណ្ហភាពចន្លោះពី២ ទៅ ៨អង្សាសេ

-បូមយកទៅប្រើប្រាស់តាមចំនួនមាន់

-បន្ទាប់ពីបូមយកទៅប្រើប្រាស់ហើយវ៉ាក់សាំងនៅសល់ត្រូវរក្សាទុកក្នុងទូទឹកកកវិញភ្លាម

-ម្ជុលនិងស៊ីរ៉ាំងសម្រាប់បូមត្រូវមានអនាម័យត្រឹមត្រូវ។

៣.៦.៥/វ៉ាក់សាំងគូរីហ្សា៖

ចាក់កូនមាន់អាយុ៣៥ថ្ងៃឡើងចាក់សាច់ដុំទ្រូងមួយក្បាល០,៥សេសេ រយៈពេលរំលឹករៀងរាល់៣ខែម្តង។

-ជាប្រភេទវ៉ាក់សាំងងាប់

-រក្សានៅសីតុណ្ហភាពចន្លោះ២ទៅ៨អង្សាសេ

-បូមយកទៅប្រើប្រាស់តាមចំនួនមាន់

-បន្ទាប់ពីបូមយកទៅប្រើប្រាស់ហើយវ៉ាក់សាំងនៅសល់ត្រូវរក្សាទុកក្នុងទូទឹកកកវិញភ្លាម

-ម្ជុលនិងស៊ីរ៉ាំងសម្រាប់បូមត្រូវមានអនាម័យត្រឹមត្រូវ។

៣.៧/ការប្រើប្រាស់ថ្នាំការពារជំងឺ និងថ្នាំព្យាបាលជំងឺមាន់

ថ្នាំទាំង៣មុខក្នុងរូបភាពខាងលើនេះ សមប្រកបនឹងជំងឺហើមមុខ ហើមក្បាល ផ្តាសាយ ហៀរសំបោរ មិនរលាយចំណីក្នុងគែ

របៀបប្រើ៖ សម្រាប់ការពារជំងឺ៖បើកញ្ចប់ ត្រូវជាមួយទឹក ១០-១៥លីត្រ ប្រើជាប់៣ថ្ងៃ មួយថ្ងៃផឹកម្តង ផ្អាក៥ថ្ងៃទៅ៧ថ្ងៃ រួចបន្តផឹកជាប់៣ថ្ងៃបន្តទៀត

ការព្យាបាល៖ ៣កញ្ចប់លាយទឹក៦ទៅ៨លីត្រផឹកមួយថ្ងៃ២ដង ព្រឹកល្ងាច ប្រើជាប់៥ថ្ងៃទៅ៧ថ្ងៃ។

ថ្នាំទាំង៣មុខក្នុងរូបភាពខាងលើនេះ សមប្រកបនឹងជំងឺរាគស រាគខៀវ លាមកស្អិតជាប់គូទ អត់រំលាយអាហារក្នុងគៃ និងការពារជំងឺផ្លូវដង្ហើម។

សម្រាប់ការពារជំងឺ÷ បីកញ្ចប់ ត្រូវជាមួយទឹក ១០-១៥លីត្រ ប្រើ៣ថ្ងៃ មួយថ្ងៃផឹកម្តង ផ្អាក៥ថ្ងៃទៅ៧ថ្ងៃ រួចបន្តផឹក៣ថ្ងៃទៀត

ការព្យាបាល÷ ៣កញ្ចប់លាយទឹក៦ទៅ៨លីត្រផឹកមួយថ្ងៃ២ដង ព្រឹកល្ងាច ប្រើជាប់៥ថ្ងៃទៅ៧ថ្ងៃ។

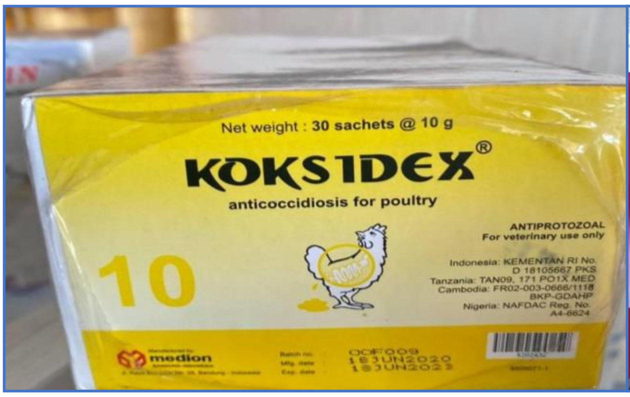

ថ្នាំទាំង២មុខក្នុងរូបភាពខាងលើនេះ សមប្រកបនឹងជំងឺ រាគឈាម ឬជំងឺកុកស៊ីដ្យូស៊ីស។

ការព្យាបាល÷ ២កញ្ចប់លាយទឹក៥ទៅ៦លីត្រផឹកមួយថ្ងៃ២ដង ព្រឹកល្ងាច ប្រើជាប់៣ថ្ងៃ ខាន២ថ្ងៃ ដាក់ផឹក៣ថ្ងៃទៀត។

៣.៨/ជំងឺផ្សេងៗដែលតែងជួបប្រទះលើមាន់ ÷

ជំងឺលើសត្វមាន់មានច្រើនមុខណាស់ ប៉ុន្តែជំងឺដែលតែងសង្កេតឃើញញឹកញាប់កើតលើមាន់ស្រុក មានដូចតទៅនេះ÷

៣.៨.១/ជំងឺផ្លូវរលាកទងសួត (IB/Infection Bronchitis)

ជាប្រភេទជំងឺមួយដែលបង្កឡើងដោយវីរុស ឆ្លងលើមាន់គ្រប់អាយុ ការចម្លងលឿនពីហ្វូងមួយទៅហ្វូងមួយ ប៉ុន្តែអត្រាស្លាប់មានកម្រិតទាប។

- *<u>រោគសញ្ញាខាងក្រៅ</u>*

-អាការៈផ្លូវដង្ហើម (Massachussets Strains មានកណ្តាស់

-ខូចក្រលៀន(Variant Strains) មានរាគ(ទឹក)

-បញ្ហាប្រព័ន្ធភាពសាំចុះខ្សោយ មានភាគរយបាត់បង់ខ្ពស់

- *<u>ការវះកាត់</u>*

-ក្រលៀនមានសភាពជ្រាយហាក់បីដូចជាខ្វរ

-តម្រង់នោមឡើងប៉ោងនិងមានឈាម

- *<u>ការព្យាបាល÷</u>*

-Amoxicillin+Enrofloxacin ឬ Amoxicilin +Colistin

(ប្រើចំនួន០៣ថ្ងៃជាប់ៗគ្នា)

-បន្ទាប់មកប្រើ វីតាមីន/មីណេរ៉ាល/ អេឡិចត្រូលីត្រ ចំនួន៣ថ្ងៃបន្ទាប់។

៣.៨.២/ជំងឺកុកស៊ីដ្យូស៊ីស (Coccidiosis)

ជាប្រភេទជំងឺបង្កឡើងដោយពពួកប្រូតូស្វ័អ៊ែរ ឆ្លងរាលដាលទូទាំងប្រទេស តាមរយៈទឹក ចំណីកខ្វក់ និងការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុញឹកញាប់។

- *រោគសញ្ញាខាងក្រៅ* អាការៈដំបូង÷

-ភាគរយងាប់ គ្មាន

-លាមកសើម

-ស្រកទម្ងន់លឿន

-FCR និងកំណើនលូតលាស់ទាប

-ការស៊ីចំណីថយចុះ

-មានស្លេសពណ៌ក្រហមនៅលើលាមក (ស្លូត)

- *ការវះកាត់*

-ខ្នែងពោះវៀនមានឈាម

-ស្នាមអុជពណ៌សលើទងពោះវៀន

-មាន់ដែលងាប់មានសាច់ទ្រូងស្លេក

- *ការព្យាបាល*

-ប្រើ Trimethoprim/Sulfonamides+ Amoxicillin

-Amprolium

-ប្រសិនបើជួបបញ្ហានៅវគ្គមុន គួរឱ្យ Toltrazuril ចន្លោះថ្ងៃទី១៣ ទៅ១៥ នៅវគ្គបន្ទាប់

-ប្រសិនបើមិនជួបបញ្ហាជំងឺកុកស៊ីដ្យូស៊ីសនៅវគ្គមុន គួរប្រើ CUSO4 ចន្លោះថ្ងៃទី១៣ដល់១៥ (ជួយដល់ការរំលាយអាហារ)

ក្នុងករណីមានប្រតិកម្មក្រោយធ្វើវ៉ាក់សាំងគួរប្រើថ្នាំប្រឆាំងនឹងការរលាកដូចជា: Paracetamol

៣.៨.៣/ជំងឺញូវកាស (Newcaslte)

ជាប្រភេទជំងឺដែលបង្កឡើងដោយវីរុស មិនមានថ្នាំព្យាបាលទេ ឆ្លងរាលដាលរហ័ស តាមរយៈខ្យល់ ការប៉ះពាល់ផ្ទាល់ និងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងកសិដ្ឋានរួមជាមួយសត្វដែលមានជំងឺ ។ល។

- *រោគសញ្ញាខាងក្រៅ*

អាការៈដំបូង÷

-អាការៈផ្លូវដង្ហើម មានកណ្ដាស់

-អាការៈក្នុងពោះវៀន ឃើញមានរាគ(ពណ៌ខៀវ)

-រមួលក ឬក្បាល

-ការស៊ីចំណីធ្លាក់ចុះ

-មុខ និងជើងស្វិត

- *ការវះកាត់*

-មានឈាម ឬស្នាមអុចលើទងកោះ

-ស្នាមអុចឈាមនៅលើបំពង់ខ្យល់ និងភ្នាសសើមភ្នែក

- *ការការពារ*

-ត្រូវប្រើប្រាស់វ៉ាក់សាំងទៅតាមកម្មវិធីណែនាំឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

-ក្នុងករណីមានប្រតិកម្មក្រោយធ្វើវ៉ាក់សាំងគួរប្រើថ្នាំប្រឆាំងនឹងការរលាកដូចជាៈ Paracetamol

៣.៨.៤/ជំងឺមីកូប្លាស្មា (Mycoplama)

ជាប្រភេទជំងឺបង្កឡើងដោយពពួកបាក់តេរី ច្រើនកើតឡើងនៅកន្លែងដែលមានបរិស្ថានមិនស្អាត ខ្យល់អាកាសចេញចូលមិនល្អ

- *រោគសញ្ញាខាងក្រៅ*

អាការៈដំបូង÷

-ហើមប៉ោងមុខ និងត្របកភ្នែក

-ហៀរទឹកសំបោរថ្លាៗចេញតាមច្រមុះ

-ហៀរទឹកភ្នែកជាប្រចាំ

-ពិបាកដកដង្ហើម

-ហើមបាតជើង សន្លាក់ជើង និងពិការ

-ការស៊ីចំណីថយចុះ

- *ការវះកាត់*

-រលាកទងសួត និងកូនថង់សួត

-រលាកជុំវិញថ្លើម

-ហើមសួត

- *ការព្យាបាល*

-ប្រើទីឡូស៊ីន(Tylosin) ឬតេត្រាស៊ីគ្លីន(Tetracycline) និងប្រើថ្នាំសម្រាប់ប៉ូវកម្លាំងអាដេអឺ បេកំផ្លេច

-ករណីកម្តៅក្នុងខ្លួនមាន់ឡើងខ្លាំង គួរប្រើប្រាស់ថ្នាំបញ្ចុះកម្តៅជាមុនសិន

៣.៨.៥/ជំងឺកូលីបាក់ស៊ីឡូស៊ីស (Colibacillosis)

ជាប្រភេទជំងឺបង្កឡើងដោយពពួកបាក់តេរី ច្រើនកើតឡើងនៅពេលសត្វស្រ្តេស ជាប្រភេទជំងឺឱកាសនិយមបន្ទាប់ពីមាន់មានជំងឺ មីកូប្លាស្មា រលាកទងសួត និងច្រើនបង្កជំងឺតាមរយៈចំណី ទឹក គ្មានគុណភាព គ្មានអនាម័យ

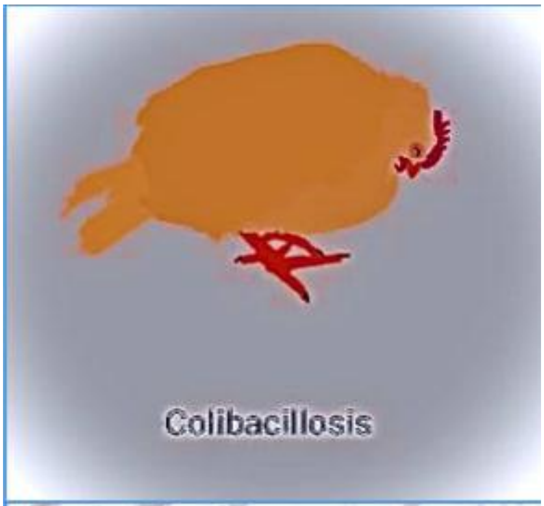

- *<u>រោគសញ្ញាខាងក្រៅ</u>*

អាការៈដំបូង÷

-រាគដោយសាររលាកពោះវៀន

-សំកុក បិទភ្នែកសំងំដេក

-រោមបះ ប្រឹងដកដង្ហើម ក្អក និងដកដង្ហើមញ្ជូរសំលេង

-ការស៊ីចំណីថយចុះ

-អត្រាស្លាប់ខ្ពស់ចំពោះកូនមាន់

- *<u>ការវះកាត់</u>*

-មានខ្ទុះខាប់នៅក្នុងថង់ខ្យល់ ស្រោមបេះដូង និងនៅលើផ្ទៃនៃបេះដូង រលាកថ្លើម និងសួត

- *<u>ការព្យាបាល</u>*

-ប្រើ Enrofloxacine ឬ Tetracycline រយៈពេល៣ទៅ៥ថ្ងៃ

ក្នុងករណីមានប្រតិកម្មក្រោយធ្វើវ៉ាក់សាំងគួរប្រើថ្នាំប្រឆាំងនឹងការរលាកដូចជា÷ Paracetamol

-*<u>ចំពោះការព្យាបាល</u>* ពុំមានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ បើសិនជាម្ចាស់ កសិដ្ឋានមិនបានផ្តល់នូវ ទឹកស្អាត ចំណីស្អាត រួមទាំងបរិស្ថានរស់នៅស្អាត និងផ្តោតទៅលើការធ្វើអនាម័យជាពិសេស។

៤/សន្និដ្ឋាន

ការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក គឺជារបរសំខាន់មួយបន្ទាប់ពីការធ្វើស្រែចម្ការរបស់ប្រជាកសិករ ដើម្បីបង្កើនប្រាក់ចំណូលសម្រាប់គ្រួសារ និងជាម្ហូបអាហារប្រចាំថ្ងៃ។ ការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកតាមផ្ទះ តែងតែជួបប្រទះបញ្ហាជំងឺផ្សេងៗជាច្រើនដូចជា ការលូតលាស់យឺត ចិញ្ចឹមមិនគង់ទទួលការរាតត្បាតខ្លាំងពីជំងឺឆ្លងដែលជាមូលហេតុបណ្តាលឱ្យអ្នកស្រុកចិញ្ចឹមមាន់បរាជ័យ ពុំមានមាន់សម្រាប់លក់ទៀងទាត់ និងបរិភោគបានគ្រប់គ្រាន់ កសិករដែលមិនសូវស្វែងយល់ពីបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមមាន់ធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុជាដើមហេតុបណ្តាលឱ្យមាន់ផ្ទុះជម្ងឺងាប់២ ទៅ៣ដងក្នុងមួយឆ្នាំ ការចិញ្ចឹមមាន់ពុំទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់ខាតពេលវេលា និងថវិកា។

ដូច្នេះក្រោយពីមើលឃើញភាពបរាជ័យខាងលើ ទើបក្រុមការងារបច្ចេកទេសនៃធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងកសិកម្មបានរៀបចំឯកសារគំរូស្រាវជ្រាវបច្ចេកទេសការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកនេះឡើង ដើម្បីជួយដល់បងប្អូនប្រជាកសិករចិញ្ចឹមមាន់ស្រុកឱ្យទទួលបាននូវផលិតភាពខ្ពស់ ដំណោះស្រាយបច្ចេកទេសសមស្របដោយប្រើប្រាស់ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវធនធានដែលមានស្រាប់តាមមូលដ្ឋាន កាត់បន្ថយការចំណាយដែលមិនចាំបាច់ យល់ពីរបៀបបង្កាត់ពូជ ថែទាំមាន់ ការការពារ និងព្យាបាល ដើម្បីទទួលបានជោគជ័យក្នុងរបរចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក។

៥/អនុសាសន៍

ការចិញ្ចឹមមាន់ស្រុក កសិករគួរព្យាយាមស្វែងរកវត្ថុធាតុដើមចំណីមានស្រាប់ក្នុងភូមិដូចជា÷

-ការទិញពោត ស្រូវ សណ្តែក នៅរដូវកាលប្រមូលផលស្តុកទុកសម្រាប់ចំណីមាន់

-បន្ថែមការដាំដំណាំចំណីមាន់ដូចជា÷ ត្រកួន កន្ទំថេត ដើមឆៃយ៉ា (បន្លែផ្អែម) ចកអាសូឡា ពូជស្មៅសម្រាប់ជាចំណីមាន់ ដើមថ្មី រុក្ខជាតិផ្សេងៗទៀតដែលមាន់អាចស៊ីបាន

-ការចិញ្ចឹមជន្លេនក្រហម និងការចិញ្ចឹមដង្កូវជាចំណីមាន់

-ធ្វើវ៉ាក់សាំងផ្តាសាយបក្សី សម្រាប់តែតំបន់ដែលមានផ្ទុះជំងឺ (ករណីដែលអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចបានអនុញ្ញាតឱ្យតំបន់នោះប្រើប្រាស់)

-ថែទាំមាន់ឱ្យមានសុខភាពល្អ រៀបចំប្រព័ន្ធជីវសុវត្ថិភាព និងធ្វើអនាម័យទ្រុងជាប្រចាំថ្ងៃ

-ការដាក់ទឹកចំណីឱ្យបានទៀងទាត់ពេលវេលា ជៀសវាងមាន់មានបញ្ហាស្ត្រេស

ឯកសារពិគ្រោះស្រាវជ្រាវ÷

១-ឯកសារបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមមាន់ស្រុករបស់ដេប៉ូលក់ថ្នាំសត្វចល័ត និងទិញលក់មាន់ស្រុក

២- ស្តង់ដានៃការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យជំងឺសត្វរបស់សាស្ត្រាបណ្ឌិត មាស សុទ្ធី ឆ្នាំ ២០១៣

៣- ក្រុមហ៊ុនថ្នាំកសិកម្មមួយចំនួននៅកម្ពុជា

៤- គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា សហគមន៍អឺរ៉ុប

៥-Colibacillosis in Chickens (poultrydvm.com)

៦-Newcastle disease in Chickens (poultrydvm.com)

៧-Infectious Bronchitis in Chickens (psu.edu)

៨-Coccidiosis in Chickens: Symptoms, Treatment, and Prevention (morningchores.com)

៩-Mycoplasma in Chickens: Most Important Points for Poultry Farmer (thevetexpert.com)